

Kulturhistoriska gårdar och hus på Jamtli

På Jamtli har vi flera kulturhistoriska gårdar och hus från olika årtal. Dessa är från olika ställen i Jämtland och Härjedalen. De flesta kulturhistoriska gårdar och hus befolkas på Historieland av aktörer och feriepraktikanter. Dessa är:

- 1785: Lillhärdaalsgården
- 1824: Gästgiveriet/ Tingshuset
- 1895: Torget, JP Gulle, Banken, Oscar Olssons ateljé, Brygghuset, Hackåsgården, Näsgården och Fäboden.
- 1942: Per Albin-torpet och Skogskojan
- 1956: Macken
- 1975: Gröna vågen torpet, Fem myror-parken och Villan.

Se kartan i början för att se var dessa gårdar och hus är placerade på området. Besök inte andra miljöer som inte ingår i era kulturhistoriska gårdar och hus. Det blir helt enkelt fel om 1970-talsungdomar syns till i Lillhärdaalsgården år 1785. För Villan och Gröna Vågen-torpet är det däremot tillåtet eftersom ni är i samma årtal

Se dock till att meddela era handledare om ni växlar miljö så att det inte krockar med någon inplanerad aktivitet under dagen.

Mobiltelefoner får inte användas under rollspelet. Lås in dem i ditt skåp omklädningsskåp eller på anvisad plats i ditt kulturhistoriska hus.

Rollspel

Rollspelet är en central del i Jamtlis pedagogiska metod och sätt att förmedla historia. Vi låtsas alltså vara personer från olika årtal som bor och arbetar i de olika kulturhistoriska gårdarna och husen. Det ger besökarna en chans att kliva in i historien. Det är viktigt att du läser igenom detta material för att du ska kunna känna dig trygg med att låtsas vara en person som levde 1975, för att besökarna i sin tur ska upptäcka tiden och miljön.

Historia förmedlas i allt det som vi gör, genom kläderna vi bär, maten vi lagar, sysslorna vi utför och sakerna vi pratar om. Det är därför viktigt att komma ihåg att du lär besökarna historia genom:

- Det Du gör och hur Du gör det
- Vad Du pratar om och hur Du säger det
- Vilka kläder Du bär och hur Du betar dig

Varje dag du kommer till jobbet kommer du att ha minst en handledare på plats som också rollspelar. Handledaren är den som ger dig dina arbetsuppgifter och hjälper dig under dagen. Tillsammans skapar ni bilden av hur livet kunde se ut i Jämtland år 1975!

Du kan alltid fråga dina handledare om du har frågor, de är här för att hjälpa dig.

Historievandringar

Varje dag på Historieland kommer det att finnas möjlighet för besökarna att gå på en historisk vandring. Dessa historiska vandringar kommer att komma förbi Moderna samhället.

Vandringarna leds av en "vandrare", som tar med besökarna till olika årtal och miljöer. När en vandring kommer till en kulturhistorisk gård eller hus, gör man ett kort rollspel eller aktivitet tillsammans med besökarna. Dina handledare är ansvarig för dessa och kommer närmare att berätta hur det går till. Ofta får du själv hjälpa till under dessa. Vandringarna kan vara både på

svenska och engelska och utgår från Torget. Mer information om vandringar kommer dina handledare att berätta om.

Barn för en dag

Under sommaren finns det möjlighet för barn att anmäla sig för att vara med i ett kulturhistoriskt hus eller gård för en dag. De får låna kläder och de får ett nytt namn för att kunna vara med i rollspelet på gården. Det är två barn per hus under en dag. Barnen är i första hand dina handledares ansvar, men du kommer att hjälpa till. Det gäller att få barnen intresserade av att vara med i de dagliga sysslorna, så att de får chansen att prova på hur det var att vara barn 1975. Målet är att barnen deltar i vardagliga aktiviteter anno 1975 och att de får en både rolig och lärorik dag.

Aktiviteter att göra tillsammans med barnen varierar, men kan vara att baka, spela sällskapsspel eller att spela pingis i Villan. Barn för en dag som besöker Moderna samhället delar sin tid mellan Gröna Vågen-torpet och Villan. Det går även att hitta på aktiviteter tillsammans mellan de kulturhistoriska husen som tillhör det Moderna samhället.

Obs! Det är inte alla kulturhistoriska hus och gårdar som tar hand om Barn för en dag. Det kan variera från olika somrar. Dina handledare kommer att berätta mer om vad som gäller just för denna sommar.

Moderna samhället 1975

Varje dag som Du jobbar här på Jamtli kommer Du att klä upp dig i tidstypiska kläder från 1970-talet och rollspela en helt annan person än dig själv! Vissa av rollfigurerna på Jamtli Historieland var riktiga människor som har levt i Jämtland, detta gäller dock inte karaktärerna i det Moderna samhället. Däremot är karaktärerna inspirerade av människor som levde i Östersund med omnejd 1975, och deras yrken, familjeliv och historia har under framställningen av det Moderna samhället ansetts vara representativt för hur många levde under just 1970-talet. Just Gröna Vågen-torpet skiljer sig lite från det här, med tanke på att Lasse och Lena som bor där kan benämnas som *alternativa*, de följer nämligen inte mallen och lever som folk flest gör. De är dock inte helt ensamma med att leva en alternativ livsstil, många människor i Sverige under 1970-talet valde att leva på det här viset.

Just Du kommer att få gestalta en av två ungdomar som befinner sig i Myrviken, ungefär 4 mil från Östersund. Nedan kan du se vilka karaktärer som kommer finnas i Myrviken.

Lars-Erik "Lasse" Persson.

Lasse är född 1950 och är 25 år i 1975.

Han är född och uppvuxen i Stora Blåsjön i Jämtland, men när Lasse var 10 år flyttade familjen till Eskilstuna för arbetsmöjligheter. Fadern började arbeta inom industrin på företaget Bolinder Munktell. Även Lasse fick jobb där direkt efter att han hade gått ut nian. Efter några års arbete så började han ifrågasätta det urbana arbetarlivet. Detta ledde till att han liftade runt i Europa under en längre period där han kom i kontakt med miljörörelser och alternativa livsstilar, något som intresserade honom oerhört mycket.

Efter att Lasse kom tillbaka till Sverige så valde han att läsa upp sin gymnasiekompetens på Gripsholms folkhögskola där han äntligen kom i kontakt med likasinnade svenska studenter. Lasse flyttade in i ett kollektiv för tre år sedan med sju likasinnade människor och det var där han

träffade Lena som delade hans syn på livet. Lasse och Lena blev snabbt ett par där på kollektivet.

Lena Tegnér

Lena är född 1952 och är 23 år i 1975.

Hon är född och uppvuxen i Stockholms innerstad i en borgerlig miljö med akademikerföräldrar. Hemmamiljön präglades av bildning och kultur, men även tydliga förväntningar på akademisk framgång. Efter gymnasiet påbörjade Lena motvilligt universitetsstudier i nationalekonomi på Uppsala universitet men avbröt sina studier efter några månader när hon insåg att det inte var något för henne. Hon reste i stället till Israel för att arbeta på kibbutz, där hon deltog i jordbruksarbete och kollektivt vardagsliv. Erfarenheten väckte ett intresse för alternativa samhällsformer och livsstilar, särskilt självförsörjningen var något som Lena fastnade för.

Vid hemkomsten till Sverige sökte hon sig till miljöer där hon kunde leva mer i linje med sina nya värderingar. Genom kontakter från kibbutzvistelsen kom hon 1972 i kontakt med ett kollektiv i Hälsingland där hon träffade Lasse.

Ulf/Monica Tegnér

Född 1959 och är 16 år i 1975.

Denna karaktär är Lenas yngre syskon, och om det blir Ulf eller Monica beror på vilken feriepraktikant som gestaltar rollen. Hen bor hemma hos föräldrarna i Stockholm och har samma borgerliga uppfostran som Lena. Hen har precis gått ut nian med usla betyg, och föräldrarna är oroade över hens umgänge och bristande motivation. Det har enligt föräldrarna spenderats för många sena kvällar åkandes runt på tunnelbanan, mellanöl har garanterat varit involverat. Därför har föräldrarna skickat upp Ulf/Monica till storsyster Lena på landet över sommaren, en slags informell rehabilitering i torpmiljö.

Tanken är att hen ska tillbringa sommaren i Myrviken för att plugga i kapp det som gått förlorat under skolåret, och samtidigt hjälpa till med sysslor för att förhoppningsvis lära sig lite praktiska färdigheter. Om så är fallet återstår att se. **MER**

Rickard/Marianne Larsson

Född 1959 och är 16 år i 1975.

Vissa somrar kan det finnas två feriepraktikanter som arbetar i Myrviken. Om så är fallet så kommer en av dem att gestalta Rickard/Marianne. Denna karaktär är 16 år, precis som Ulf/Monica och bor i Myrviken med sina föräldrar. Hen tycker Myrviken är en riktig håla och längtar att flytta till storstan. Därför är det mycket intressant att det helt plötsligt har kommit någon hipp och cool kille/tjej från Stockholm som kan liva upp den trista vardagen i Myrviken.

Anledningen till att Rickard/Marianne befinner sig i Lasse & Lenas torp är att hen hjälper till lite på torpet nu som Lasse spenderar en hel del tid på Sopsis, men hen tycker också att det är häftigt att det kommit lite hippa människor till Myrviken som skiljer sig från resten av grannarna. När en jämnårig ungdom från Stockholm anländer så blir det ännu mer spännande, det finns inte så många jämnåriga kompisar i Myrviken, särskilt inte de som delar dina intressen.

Karaktärerna i Villan 1975

Det moderna samhället på Jamtli Historieland består av tre miljöer, dels Gröna Vågen-torpet där du ska arbeta, dels Fem Myror-parken samt Villan. Nedan kommer rollbeskrivningar till Villans karaktärer så att du har lite bättre koll på just deras roller också!

Far: Sven-Olof Söderberg.

Född 10 februari 1937. Sven-Olof är 38 år 1975.

Systemn Margareta är född 1940. Margareta är gift med Roland född 1938, de har två barn; Annika född 1963 och Sven född 1966.

Uppvuxen på landsbygden i Oviken. Familjen försörjde sig på jordbruk.

Påbörjar 1956 sin militärkarriär på Livkompaniet, I5 i Östersund.

Träffar sin framtida fru Birgitta på en dans på I5 1958. Förlovar sig vid nyår och gifter sig vid pingst i Stora kyrkan.

Familjen Söderberg flyttar in i sin nybyggda villa på Körsbärsvägen 75 i januari 1973.

Klättrar i den militära karriärstegen, hans militära rang år 1975 är Major på Livkompaniet, men efter sommaren ska han börja jobba på Milostaben.

Sven-Olof Söderberg, även känd som SOS av hans arbetskollegor är en ganska traditionell man 1975, han värdesätter sitt arbete mycket högt, och tar stor stolthet i sitt, möjligtvis lite för mycket. För att uppnå rangen av Major så krävs väldigt mycket utbildning inom militära högskolor, vilket resulterat i att Sven-Olof inte har varit lika närvarande i hemmet som både han själv och Birgitta hade önskat. I flera år har han inte varit bosatt i Östersund, utan har studerat och arbetat på andra orter.

Sedan familjens yngste medlem, Mattias föddes 1970 har Sven-Olof tänkt en hel del på sin roll som familjefader, och har valt ett arbete som får honom att vara närmare barnen och Birgitta. Inte nog med det, Sven-Olof har även börjat ta mer ansvar i hemmet, något fler och fler moderna män börjar göra runt den här tiden. Bland annat delar Sven-Olof och Birgitta på städning och middagsansvar, något som Birgitta önskat då hon nyligen vidareutbildat sig till barnmorska, vilket resulterar i att hon kommer att behöva jobba mer än tidigare.

Mor: Birgitta Söderberg.

Född 15 januari 1938. Birgitta är 37 år 1975.

Uppvuxen i Östersund, Rådhusgatan 61 B. Har en äldre bror som heter Birger f.1934 och en yngre syster som heter Yvonne f.1944.

Birgitta läser vid Flickskolan vid Rådhuset i fyra år och tar realen 1955.

1956 börjar Birgitta på sjuksköterskeskolan i Östersund. Hon tar sjuksköterskeexamen julen

1958. Hon träffar Sven-Olof sommaren 1957 på en dans på I5 och förlovar sig nyåret

1958/1959. Januari 1959 börjar Birgitta arbeta på Östersunds lasarett på operationsavdelningen.

Birgitta flyttar ihop med Sven-Olof våren 1959 på Krondikesvägen 34.

De gifter sig vid pingst 1959 i Stora kyrkan. Mikael föds 9 april 1959. Föräldraledig fyra månader.

Ann-Charlotte föds 21 maj 1960. Nu väljer Birgitta att vara hemma med barnen.

Birgitta återgår i arbete på lasarettet 1967 men börjar drömma om att vidareutbilda sig för att fördjupa sin kunskap som operationssköterska.

Mattias föds 3 maj 1970.

Familjen flyttar till en fyrarumslägenhet i Valhall 1970.

Flyttar in i sin nybyggda villa på Körsbärsvägen 75 i januari 1973.

Har tidigare i år börjat jobba som barnmorska på Östersunds sjukhus vilket innebär att hon

kommer att jobba mer än tidigare, och kommer inte ha lika mycket tid till att sköta hemmasysslor.

En barnmorskas månadslön ligger runt 4000 kronor.

Son: Mikael (Micke) Söderberg.

Född 9 april 1959. Micke är 16 år 1975.

Micke har precis gått ut nionde klass på Parkskolan. Han ska börja gymnasiet till hösten, men har just nu sommarlov. I informationskapitlet kring Östersund finns närmare fakta kring vilka gymnasielinjer som fanns tillgängliga på den här tiden.

Micke är väldigt musikintresserad, framför allt i hårdrock. Hans rum är fullt med affischer av bandet Sweet och han har en liten skivsamling i en drickaback som han över åren köpt med sin veckopeng. På Mickes rum ligger det även en hel del serietidningar som han gillar att läsa samtidigt som han spelar sin musik på lite för hög volym. För en mer utförlig genomgång kring tidsaktuell musik, se PDF-filen "Villan forts. (Ungdom)" på Jamtlis hemsida, under inläsningsmaterialet.

Förra året när Micke fyllde 15 år så fick han en moped av föräldrarna. Mopeden är en norsk DBS Panter och Micke värdesätter mopeden oerhört mycket. Just nu är den dock fastkedjad och Micke har moppeförbud efter att han har buskört om kvällarna så att grannarna klagat. Dessutom har han till sin mors förskräckelse kört helt och hållet utan hjälm.

Dotter: Ann-Charlotte (Lotta) Söderberg.

Född 21 maj 1960. Lotta är 15 år 1975.

Lotta ska börja i nionde klass till hösten, men just nu har hon sommarlov.

Lotta är hästintresserad och brukar spendera en hel del av hennes fritid på Tanne ridskola. Det har alldeles nyss öppnats en ny ridskola i Odensala, kanske vore det bra att byta till den? Hon drömmer dock om att få sin egen häst, Micke har ju fått en moppe, då borde ju Lotta få en häst? Föräldrarna håller inte riktigt med.

Väggarna i Lottas rum kläds av affischer, bland annat ABBA, Ted Gärdestad och David Cassidy. Andra artister som Lotta brukar gilla är Lasse Berghagen, Björn Skifs och möjligtvis dansband som Vikingarna.

I bokhyllorna finns populära ungdomstidningar som Starlet och Min Häst som Du gärna får läsa. Det hänger även många teckningar på väggarna som tidigare Lottor skapat.

Yngste sonen: Mattias.

Mattias föds 1970. Han är 5 år 1975.

Du har även en lillebror, Mattias, men med tanke på hans ålder så är det knepigt att ha en permanent skådespelare som gestaltar honom varje dag. Han kommer därför inte att vara närvarande i skådespelet, men vi brukar säga att han är på utflykt med mormor och morfar just idag. Mattias rum är dock populärt att leka i för de yngre besökarna.

Bakgrund till flytten

Lasse och Lena upplevde att kollektivet präglades av diskussioner snarare än praktiskt arbete, vilket motiverade dem att söka en mer konkret livsstil. De unga studenterna på kollektivet talade om hur de skulle förändra världen och hur man bör leva, men det resulterade aldrig i någon rejäl förändring.

Därför valde Lasse & Lena att faktiskt agera efter sina ideal, och köpte ett torp i Myrviken där de kunde leva på sina egna villkor. Vissa tidigare kollektivkompisar ifrågasätter att Lasse & Lena väljer att bo själva, att de har lämnat sina ideal bakom sig och blivit en del av borgarklassen. Trots det så har Lasse och Lena en god relation med sina tidigare huskamrater, ibland kan de komma på besök upp till Jämtland för att se hur det går för paret.

De flyttade in hösten 1974, så ungefär för ett år sedan. Lena hade ärvt pengar från en släkting, vilket är det som möjliggjorde att paret hade råd med köpet.

Torpet är en gammal fäbodstuga som den förre ägaren flyttade från Hammerdalstrakten till Myrviken, den har alltså inte stått i Myrviken sedan den byggdes.

Lasse och Lena äger 800 kvm mark och de planerar att arrendera mer mark för att odla potatis samt att ha några får. I framtiden är planen också att ha höns i hönsgården, för äggens skull.

Sysselsättning och arbete

Trots att målet i slutändan är någon form av självhushållning så måste Lasse och Lena ha en inkomst. Lasse insåg under sina resor hur mycket han gillade att samtala med människor med olika livssituationer och har bestämt sig för att bli socionom. Han vet att han vill arbeta med människor, men riktigt på vilket sätt är han inte helt säker på än. Kanske som skolkurator, nykterhetsvård eller socialsekreterare. Lasse läser just nu andra året på Socialpolitiskt institut inne i Östersund, i folkmun kallas det dock oftast Sopsis.

Lena är gravid och jobbar inte lika mycket som hon annars hade velat göra. Med det kommande barnet så har Lena undersökt hur barnhemssituationen i Myrviken ser ut. Lyckligtvis har ett kommunalt beslut tagits att det första barnhemmet i Oviken ska starta sin verksamhet januari 1976, men Lena anser att verksamheten måste byggas ut inför framtiden. Hon funderar därför på att utbilda sig till förskollärare när barnet blivit lite större så att hon kan bidra till att lösa sin hjärtefråga. Samtidigt är det något som skaver, hon riskerar ju att falla in i en mycket traditionell kvinnoroll när hon utbildar sig till ett väldigt kvinnodominerat yrke. Men det är också något hon brinner för och arbetet är viktigt och personligt betydelsefullt. Framtiden får bestämma hur det blir!

Nu som Lena är gravid så hjälper hon ibland till på olika gårdar i bygden med olika sysslor som exempelvis mjölkning och får en mindre summa för sitt arbete. Även Lasse jobbar på detta vis när studierna tillåter. De arbetar dels för det ekonomiska, dels för att det fungerar som utmärkt praktisk träning, men också för att främja grannsämjan i bygden och visa på att de inte är så märkliga som vissa tror.

Fritid och hantverk

Lasse och Lena är nyfikna och vill prova på allt som är nytt, eller snarare gammalt. De känner att det är deras ansvar att upprätthålla gamla praktiska traditioner som riskerar att glömmas bort när samhället moderniseras och homogeniseras. De läser böcker och besöker ibland studiecirkel för att lära sig mer om exempelvis växtfärgning, biodynamisk odling, och traditionell sömnad. Beroende på aktörens personliga intressen och färdigheter så kan det också spelas musik på gitarren eller annat passande instrument.

Tre olika grader av fakta:

OBS! Lagg märke till att karaktärsbeskrivningarna nästan inte alls innehåller några detaljer kring hur karaktärerna är som personer, detta är ett medvetet val!

Då Jamtli Historieland använder sig av en mängd olika aktörer för att porträttera sina rollkaraktärer så kommer de kulturhistoriska husen och gårdarnas karaktärer se annorlunda ut och bete sig annorlunda från år till år. Det är upp till varje aktör att forma och skapa sin rollfigur utifrån de ramar som instuderingsmaterialet inkluderar. Detta gäller även Dig som feriepraktikant! Du kommer att ha stor frihet i att forma din Ulf/Monica eller Rickard/Marianne efter dina egna intressen för att göra rollspelet så intressant och lättspelat som möjligt.

Informationen nedanför riktar sig till feriepraktikanterna i Villan, och använder därför deras namn. De exempel och idéer som används är dock användbara och lärorika även för feriepraktikanter i Gröna vägen såväl som andra kulturhistoriska gårdar och hus. *Försök tänka hur du kan applicera de olika graderna av fakta på din egen rollkaraktär!*

Hårda fakta

Viss information om din karaktär går inte att bestrida. Micke är född 1959 är därmed 16 år i 1975, han kan inte vara 22 år eller 11 år då det dels inte passar in i den tidslinje som hela familjen följer, men skulle inte heller stämma överens åldersmässigt med den feriepraktikant som gestaltar karaktären. Din karaktärs ålder är ett exempel på *hårda fakta*, det går inte att ändra på. Hårda fakta kan också vara just fakta i den traditionella benämningen. Händelser som har inträffat, kända personer, lagar etc. Internet eller mobiler fanns inte i 1975. Desto mer hårda fakta man lär sig desto enklare är det att bygga sin karaktär och känna sig trygg i den.

Mellanhårda fakta

På väggarna i Lottas rum hänger affischer av ABBA, Ted Gärdestad och andra populärkulturella figurer, hon bör därför vara någorlunda intresserad av dessa, annars hade ju inte affischerna hängt på väggarna! Men exakt *hur pass* intresserad just *Din* Lotta är av dessa är upp till Dig. Om du själv känner att det är något ämne som intresserar Dig och som Du har koll på, eller som Du vill ta reda på mer om för att stärka rollspelet så är det absolut något som vi på Jamtli Historieland uppmanar att Du gör!

Gäster som själva växte upp i ett liknande rum som Lotta/Micke älskar att snacka om dessa artister, det kan därför vara bra att ha lite särskild koll på just det som är synligt för gästerna, då Du förmodligen kommer att få en del frågor kring det. Om Du personligen inte gillar samma typ av exempelvis musik som din rollkaraktär, försök då att hitta en anledning till att du inte gör det. Det blir ju lite tokigt om Din Micke hatar Sweet, när majoriteten av väggarna på hans rum är täckta i Sweet-affischer. Din karaktär bör då gilla Sweet, men Du kanske lägger extra krut på en annan tidsenlig artist som Micke också kunde lyssnat på.

Kanske är affischerna från förra året och du har hittat en ny favoritartist? Kanske sparar du ihop pengar för att köpa deras senaste skiva? Vilken kan den här artisten vara?

Det måste vara en artist som passar in i tiden och som passar din rollkaraktär. Dessa exempel med affischer och artister är just bara *exempel*, om du hittar en snygg twist på din karaktär som passar dig bättre, rådfråga med din handledare så kommer ni fram till en bra lösning på det hela!

Dessa exempel där det finns en färdigskriven idé kring hur karaktären förhåller sig till saker och ting, men att det finns flexibilitet att förändra beroende på aktörens intressen och expertis kan beskrivas som *mellanhårda fakta*. Samtidigt finns det gränser för vad som kan anses rimligt och historiskt korrekt. Mopeden i garaget är Mickes, inte Lottas. Micke är inte den som går på ridskola i Tanne. Sven-Olof och Birgitta kan inte en helt plötsligt byta yrken med varandra.

Mjuka fakta

Slutligen har vi det som kallas för *mjuka fakta*. Detta är helt upp till dig att bestämma. *Föredrar Lotta chokladglass eller vaniljglass? Är Micke kär i någon? Vem är Monicas bästa kompis i Stockholm? Vad är era karaktärers drömyrken?*

Att vara historiskt korrekt

På Jamtli Historieland lever karaktärerna sina liv som vanligt. Om det är den 21 juli i 2026, så är det även den 21 juli i 1975. Detta innebär att Du måste anpassa dig efter den information som finns tillgänglig för din karaktär. Ett exempel på detta är att filmen Hajen av Steven Spielberg var en jättesuccé på bio 1975, toppen, eller hur? Problemet här är att Hajen hade svensk biopremiär först den 20e december, så det finns ingen möjlighet att någon av karaktärerna i Villan har sett den! Just detta med att vara historiskt korrekt är mycket viktigt på Jamtli Historieland. Vi vill skildra 1975 så korrekt som vi bara kan. Smådetaljer som detta är viktiga, och om det skulle vara någon filmkunnig som påpekar detta inför en hel grupp så kan den illusion som vi skapar för gästerna brytas. Detsamma gäller användning av modernt språk, det blir lite fel om Uffe/Monica helt plötsligt börjar referera till den senaste TikTok-trenden vid matbordet. Däremot är språkskillnaderna mellan nutid och dåtid inte lika stora som i andra miljöer på Jamtli, se dock upp med att blanda in moderna engelska ord när du talar svenska.

Rollspel och konflikter

Många rollspel bygger på någon slags konflikt. Det behöver inte innebära en skrikmatch med dina kollegor över middagsbordet, men rollspelet riskerar att falla lite platt om alla i Moderna samhället på Jamtli Historieland håller med varandra vid varje tillfälle. Om Lena tycker en sak, då kanske Ulf/Monica tycker en annan, men de behöver inte aktivt bråka kring saken varje gång samtalen tas upp. Här kan det vara bra att bjuda in gästerna till att inflika, möjligtvis kan deras åsikt agera som en slags kompromiss, eller något som erbjuder vidare kunskap.

Att befinna sig i en arbetsmiljö som bygger på konflikter kan dock upplevas som mentalt krävande ibland. Därför uppmanas både Du och Dina handledare till att föra en diskussion kring hur dagens rollspel bör vara utformat. Om Du har en dålig dag och inte orkar tjafsas kring exempelvis att det är stökigt på ditt rum eller andra konflikter, uttryck det till Din handledare så löser ni ett rollspel som är lite mildare just den dagen. Ni kommer hitta de interaktioner som fungerar för just er.

Lasse och Lena i Gröna Vågen är två karaktärer som visar på kontrasterna som fanns under 1970-talet i jämförelse med karaktärerna i Villan. Dessa två miljöer skiljer sig alltså ganska rejält, men detta innebär inte alls att Gröna Vågen och Villans karaktärer avskyr varandra. Dom är ju faktiskt släkt. Trots att **de** har olika uppfattningar om saker och ting så kommer de ganska bra överens, men ibland kan **de** ha vissa meningsskiljaktigheter. Om skådespelet enbart bygger på öppen, aggressiv konflikt så kommer detta bli tröttsamt för gästerna, och i längden även tröttsamt

för aktörer och feriepraktikanter. Bjud i stället in gästerna i själva rollspelet där ni för en dialog tillsammans.

Lasse och Lenas 1970-tal

Gröna Vågen var en social och kulturell rörelse som tog fart i Sverige under tidigt 1970-tal. Den uppstod som en reaktion mot flera samtidiga samhällsfenomen som urbanisering, industrialisering, miljöförstörelse och det framväxande konsumtionssamhället. Under 1960-talet hade Sverige genomgått en snabb modernisering. Jordbruket och små gårdar lades ned och människor flyttade i stor skala från landsbygden till de större städerna för att jobba inom industri och tjänstesektor. För många innebar denna flytt en drastiskt ökad levnadsstandard, men vissa, särskilt hos unga storstadsbor så resulterade detta i en känsla av rotlöshet och att det moderna samhället inte upplevdes som autentiskt.

Rörelsen var inte organiserad, utan mer av en informell rörelse där människor med liknande politiska och alternativa åsikter gällande livsåskådning samlades. Samtidigt så växte det en stark miljömedvetenhet fram under slutet av 1960-talet. Rapporter om skogsdöd, kalhyggen och besprutning blev vanliga i media. 1968 års vänstervåg och studentprotester hade redan en kultur av systemkritik, och många började ifrågasätta både kapitalismens och teknikens dominans i samhället. Det är svårt att säga exakt hur många människor som bekände sig till alternativrörelsen och som faktiskt flyttade ut på landsbygden. Däremot går det dock att konstatera att mängden människor som flyttade var betydande, under det tidiga 1970-talet så krymper faktiskt Stockholms kommuns befolkning. Det är alltså fler som flyttar ut än som flyttar till Stockholm, eller som föds i Stockholm. Först under 1980-talet börjar befolkningsciffrorna återgå till de siffrorna som fanns under 1960-talet.

Gröna Vågen-rörelsen inspirerades av internationella strömningar, särskilt den amerikanska hippiekulturen. I Sverige fick den dock en egen prägel. Många som deltog var akademiker, kulturarbetare eller politiskt engagerade, och de tog med sig idéer om kollektivt boende, jämställdhet och alternativ ekonomi. Även feminism och miljömedvetenhet var starkt närvarande i gröna vågarnas ideologi.

Praktiskt innebar Gröna Vågen att människor köpte eller hyrde gamla gårdar, ofta i bygder som avfolkats under 1960-talets urbaniseringsvåg. Det var populärt att söka sig norrut just till Norrland. Husen var ofta i dåligt skick och livet krävde hårt arbete genom odling, djurhållning, vedhuggning och reparationer. Målet var ofta total självförsörjning på sikt men många kollektiva projekt blev beroende av inkomster från hantverk, kultur eller deltidsarbete för att kunna överleva.

Det fanns flera olika anledningar till att människor valde att flytta ifrån storstäderna till landsbygden under 1970-talet. Alla som flyttade kategoriseras inte som gröna-vågare, majoriteten som flydde storstäderna valde helt enkelt att flytta till mindre orter och att fortsätta leva sina moderna liv i en mindre stad. Några valde dock att ta det hela ett steg längre och ville leva på ett sätt som var så långt bort ifrån det moderna storstadslivet som möjligt.

Att bo i kollektiv är ett fenomen som ofta förknippas med gröna vågen-rörelsen. Kollektiv som boendeform kan sägas vara att flera familjer väljer att bo i ett och samma hus, och att man delar på bland annat utgifter och fostransansvar och lever nära varandra, gärna i en gård på landsbygden.

Kollektivet blev som ett litet eget samhälle där varje individ ansvarar för att samhället fungerar och kan fortsätta. De anledningarna till att dessa människor ville leva på ett alternativt sätt inkluderar: social gemenskap, samarbete, samspel med naturen, självförsörjning, antikonsumtion, eget ansvar över basala livsbetingelser samt en sund uppväxtmiljö för barn.

Konflikter kunde vara vanliga, både inom kollektiven och med lokalbefolkningen som ansåg att dessa tillflyttade unga människor inte var några riktiga bönder, utan att de enbart lekte bondelivet. Flera av dessa kollektiv som grundades under 1970-talet, exempelvis Moder Jord samt Skogsnäs lever vidare än idag (2026).

Just Lasse och Lena bor ju inte längre i ett kollektiv, utan de representerar de människor som valde att bilda kärnfamilj på landsbygden, inspirerade av alternativrörelsen samt den gröna vågen. I 1975 har gröna vågen-fenomenet lugnat ned sig lite jämfört med åren 1971–1973 då den var som störst och mest populär. De flesta människor i Sverige känner till rörelsen och konceptet vid det här laget, men vad det praktiskt innebär kan vara oklart för många. Kopplingarna kan för många lite förenklat gå till ”flum”.

Dina arbetsuppgifter

Varje aktör och feriepraktikants huvudsakliga arbetsuppgift på Jamtli Historieland är att levandegöra de kulturhistoriska husen och gårdarna. Detta kan göras på många olika sätt. Just 1970-talet skiljer sig lite från äldre miljöer på Jamtli Historieland, detta då ungdomar i exempelvis år 1785 ansågs till viss del redan vara vuxna, och det fanns bestämda arbetsuppgifter som dessa ungdomar skulle utföra. Det var helt enkelt ingen fråga om dessa sysslor skulle göras, det var en självklarhet. Om vi förflyttar oss till 1970-talet så ser situationen lite annorlunda ut. Ungdomarna i Myrviken har ju sommarlov och inget sommarjobb att behöva anpassa sig till, de är heller inte hemma hos sig själva i Torpet. Detta betyder däremot inte att varje arbetsdag kan spenderas undangömd utan att säga ”hej” till Historielands gäster, ni är ju här för att levandegöra miljön för dessa gäster!

Vissa av arbetsgifterna kanske du tycker låter konstiga, är det verkligen ett sommarjobb att sitta och fika och spela brädspel? Ja, det är det! Desto mer gästerna känner att de faktiskt rest tillbaka i tiden till 1975 där det lever riktiga människor som gör typiska 1970-talsaker, desto bättre upplevelse får de! Gäster brukar älska att även ungdomarna engagerar sig och samtalar med dem!

Exempel på arbetsuppgifter:

Praktiska sysslor:

- Klippa gräset, slå med lie
- Diska
- Städa
- Vattna blommor/grönsakslandet
- Hjälpa till i trädgården och rabatterna
- Baka och hjälpa till med matlagningen
- Fika
- Hjälpa till med mat och inköpsplanering
- Hjälpa till med öppnings/stängningsrutiner

Sociala och kreativa aktiviteter:

- Spela sällskapsspel/lägga pussel

- Läsa böcker eller serietidningar
- Lyssna på musik
- Besöka Villan/Villan kommer på besök till Torpet
- Teckna
- Utomhusaktiviteter

Rollspel och gästbemötande:

- Vara med i vandringscener
- Hjälpa till med Barn för en dag
- **Sist men inte minst, prata och interagera med gäster och aktörer!**

Vad du *INTE* ansvarar för

Som feriepraktikant bidrar du till att levandegöra din kulturhistoriska miljö, men du ansvarar naturligtvis inte för allt som sker under hel dag, det är din handledares ansvar.

Handledaren är den som har nyckel till din kulturhistoriska miljö och den som ansvarar för att låsa upp på morgonen samt låsa efter arbetsdagen är avklarad. Stängningsrutiner kommer *aldrig* vara ditt ansvar.

Du ansvarar inte heller för vandringscener och veckoplanering, även fast du är varmt välkommen att hjälpa till och bidra din handledare med detta om du känner att du har bra idéer!

1970-talet

Musik och subkulturer

Musikmässigt kan Lasse och Lena kategoriseras som proggare, men det är inte något de själv kallar sig själva, de gillar inte att sätta tydliga stämplat på vad de är eller inte är. Med det sagt uppskattar de den alternativa musikkörelsen som motsäger sig den kommersiella popmusiken. Man kan säga att de flesta gröna vågare är proggare, men att alla proggare inte nödvändigtvis är gröna vågare. Både Lasse & Lena gillar folkmusik från hela världen, de tycker det är så spännande att det kan finnas så många olika musikaliska stilar. Svensk folkmusik hänger ihop med deras landsbygdsvurmmande och både Lasse och Lena är mycket positiva till att det inte bara är de två som börjat intressera sig för denna typ av musik, intresset för folkmusik växer nämligen i hela Sverige. Detta intresse för folkmusik börjar även influera den alternativa musikkörelsen där traditionella instrument från folkmusiken blandas med elektriska rockinstrument. De drömmer om att lära sig spela fiol, men just nu fokuserar de på hushållningen och barnet som ska födas i höst.

Svensk proggmusik som Hoola Bandoola Band, Nationalteatern, Blå Tåget, Träd Gräs och Stenar samt Contact är en självklarhet i Lasse & Lenas hem och de läser även tidningen Musikens Makt som är ett organ för den alternativa musikkörelsen.

De lyssnar även på vissångare med ett politiskt budskap som Cornelis Vreeswijk, Fred Åkerström och Turid. Lena lutar lite mer åt den svenska "lokalproducerade" musiken än vad Lasse gör.

Han gillar nämligen också internationella artister som Leonard Cohen och Bob Dylan, till och med amerikansk musik som bluesmusik, The Band och Grateful Dead är något som Lasse älskar.

Glamrock

Uffe/Monicas musiksmak skiljer sig drastiskt från Lasse och Lenas. Hen tycker nämligen att deras förkärlek till folkmusik och politiska texter är ganska mossigt. Uffe/Monica förstår inte

varför de är så upptagna med att musiken ska vara så gammalmodig när det finns så stor möjlighet för musiken att vara modern och fräsch!

Uffe/Monica älskar glamrocken som uppstår under tidigt 1970-tal och är nämligen, enligt sig själv, Stockholms största David Bowie-fan. Utöver Bowie så lyssnar hen även på Roxy Music, T-Rex och stundvis Alice Cooper. Uffe/Monica håller med Lasse & Lena att musik på Sverigetoppen ofta är dålig, men inte av samma politiska skäl som de, utan just för att musiken saknar själ och identitet. Glamrocken är enligt hen ett mycket bättre sätt att uttrycka sin identitet, gärna i form av en tydlig image som förstärks med diverse teaterattribut och maximalistisk klädstyrrel. Även tidiga album från Magnus Uggle brukar kategoriseras som glamrock, men dessa släpps först efter 1975.

David Bowie

Engelsmannen David Bowie är en av rockhistoriens största ikoner och har haft ett oerhört stort inflytande på rockhistorien både vad gäller musikalitet, men också modemässigt.

Bowie slog igenom 1969 med låten *Space Oddity* som släpptes nästan samtidigt som Neil Armstrong tog de första stegen på månen. I 1970 poserar Bowie iförd en klänning på omslaget till *The Man Who Sold the World* och i slutet av 1971 förklarar Bowie i en intervju att han är bisexuell, något som var mycket kontroversiellt under början av 1970-talet.

En stor del av Bowies image baserades på att utmana vedertagna könsnormer samt att presentera sig själv som androgyn. Bowies största genombrott kommer i 1972 när han släpper konceptalbumet *The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars* där han introducerar Ziggy Stardust-personan som kom att bli möjligtvis det största popkulturella fenomenet sedan Beatlemania under tidigt 1960-tal. Karaktären Ziggy Stardust kom att utvecklas från att vara en figur i Bowies lyrik till att bli en roll som spelades på scen, och även i privatlivet. Trots karaktärens popularitet så valde Bowie att lägga Stardust-personan på hyllan redan efter 18 månader i 1973.

Just i det året du kommer befinna dig i, 1975 har Bowie nyligen släppt skivan *Young Americans* som markerar ett musikaliskt skifte från glamrock och som snarare kan beskrivas som soul eller R&B. Kanske samlar du ihop pengar just för att köpa *Young Americans*-skivan? Med i packningen som du tagit med dig från Stockholm så har du självklart tagit med dig din mest värdefulla ägodel för att kunna överleva sommaren uppe i Myrviken, Bowie-skivan *Diamond Dogs*.

Alkohol

Under 1970-talet var alkohol en självklar del av det sociala livet i Sverige, men dryckesvanorna såg annorlunda ut än idag. Vin och sprit var fortfarande starkt förknippade med högtider och vuxenliv, medan öl var den vanligaste alkoholhaltiga vardagsdrycken.

En central del av decenniets alkoholkultur var *mellanölet*, ett öl med alkoholhalt som såldes i vanliga livsmedelsbutiker. Trots att mellanölet hade 18-årsgräns så var det inte alla kassörskor som kollade ID, detta gjorde att mellanölet var lättillgängligt för ungdomar och alkoholkonsumtionen ökade markant.

Många ungdomar började dricka i allt yngre åldrar, och rapporter om fylleri och ordningsproblem ökade. Å andra sidan blev mellanölet en symbol för frihet och vuxenhet, ett tydligt skilje mellan barndom och vuxenliv. Diskussionen om ungdomsfylleri blev en stor samhällsfråga, något vi ofta pratar om i Villan. En tidsaktuell berättelse som gärna återberättas för gästerna är att taket på Lillhärdaalsgården på Jamtli lindades in i taggtråd efter att det hade blivit en populär plats för Östersunds ungdomar att sitta och röka och dricka öl på. Risken att gården från 1700-talet skulle ta eld och brinna ner var reell. Efter tolv år, i 1977 så togs mellanölet bort från svenska affärer, och ersattes med folkölet. Mellanölet är en bidragande faktor till varför Du befinner dig i Myrviken den här sommaren, det har kanske blivit lite för mycket **bus** i Stockholms tunnelbanor tidigare under året. Hemma hos Lasse & Lena så finns det inte så mycket alkohol, men de är inte

nykterister, ett glas vin kan de unna sig ibland.

I Oviken finns den populära festlokalen Fröjdholmen där artister ofta spelar inför stor publik. Under midsommarhelgen 1975 pågår ett stort midsommarfirande där Lasse Berghagen, vinnare av årets Melodifestival spelar. Fylleri, både från unga så väl som äldre är påtagligt under firandet.

Tobak

På 1970-talet så rökte man. Så var det, helt enkelt. Man rökte överallt, hemma, på restauranger, på bussen och på jobbet. Om det är just en detalj som inte är historiskt korrekt i det Moderna samhället på Jamtli så är det att Sven-Olof och Birgitta inte går runt och röker hela dagarna, men det är kompromiss som måste göras för vår egen arbetsmiljö, men också för de besökande gästerna. I vardagsrummet i Villan står det tidstypiska askfat som besökarna ofta reagerar på och minns.

Sedan Birgitta är utbildad barnmorska och sjuksköterska så brukar vi i Villan säga att föräldrarna precis har slutat röka efter att Birgitta börjat inse att det inte är hälsosamt, särskilt inte för lilla Matte. Att Lasse & Lena inte röker kan bland annat motiveras med att Lena är gravid, eller att deras ambitioner efter renlevnad innebär att de slutat röka för att inte förgifta sina kroppar. De vill ju helst undvika alla gifter.

Även i Myrviken har Lasse & Lena valt att sluta röka. För Lena var det inget större problem, hon har aldrig ändå tyckt om smaken av tobak, och när hon blev gravid blev rökningstoppet officiellt. Birgitta har predikat för både Lasse & Lena kring rökningens faror, särskilt hur det kan skada fostret. Lasse delar Lenas uppfattning kring renlevnad, om de ändå tagit sig hela vägen ut till Myrviken för att leva ett enkelt liv så kan han ju även strunta i cigaretterna. Han kan däremot tycka det är gott att röka pipa vid särskilda tillfällen.

Jamtli Historieland har också ett eldningsförbud som gäller för gäster, så dessa gäster får heller inte röka, varken inomhus eller utomhus. Om det känns jobbigt att säga till en gäst att de inte får röka så snackar du med en av dina handledare så löser de det.

Trots att vi har ett rökförbud på Jamtli så brukar det kunna vara ett bra samtalsämne med besökarna! Det var nämligen inte bara vuxna som rökte, på skolgården skulle många ungdomar visa sig häftiga genom att röka, vilket gjordes på den så kallade rökrutan. Det blir fel att säga att människorna under 1970-talet var totalt ovetandes kring rökningens skador, man visste att rökning påverkar hälsan negativt, men kanske inte fullt ut lika mycket som vi vet idag. Att ungdomar rökte var en lika stor självklarhet som att vuxna rökte. Rökning, även bland ungdomar var i stort sett normaliserat och uppfattades sällan som anmärkningsvärt. Även om man kände till vissa hälsorisker så sågs det snarare som en rättighet att ungdomar fick röka än som ett problem. Rökrutan höll i sig ett bra tag efter 1975 och förbjöds officiellt på svenska skolor först 1994.

Kalla Kriget

År 1975 befinner Sverige sig mitt i det kalla kriget, en global konflikt mellan de två supermakterna, det kapitalistiska väst med USA i täten och det kommunistiska öst med Sovjetunionen som ledare. Europa var delat itu med NATO-länder på ena sidan och länder tillhörande Warszawapakten på den andra. Som du kan se på kartan nedanför befinner sig det neutrala Sverige sig mitt emellan.

Trots att Sverige formellt var neutralt så hade landet ett omfattande försvar och en stark beredskap mot potentiella hot från öst, alltså Sovjetunionen.

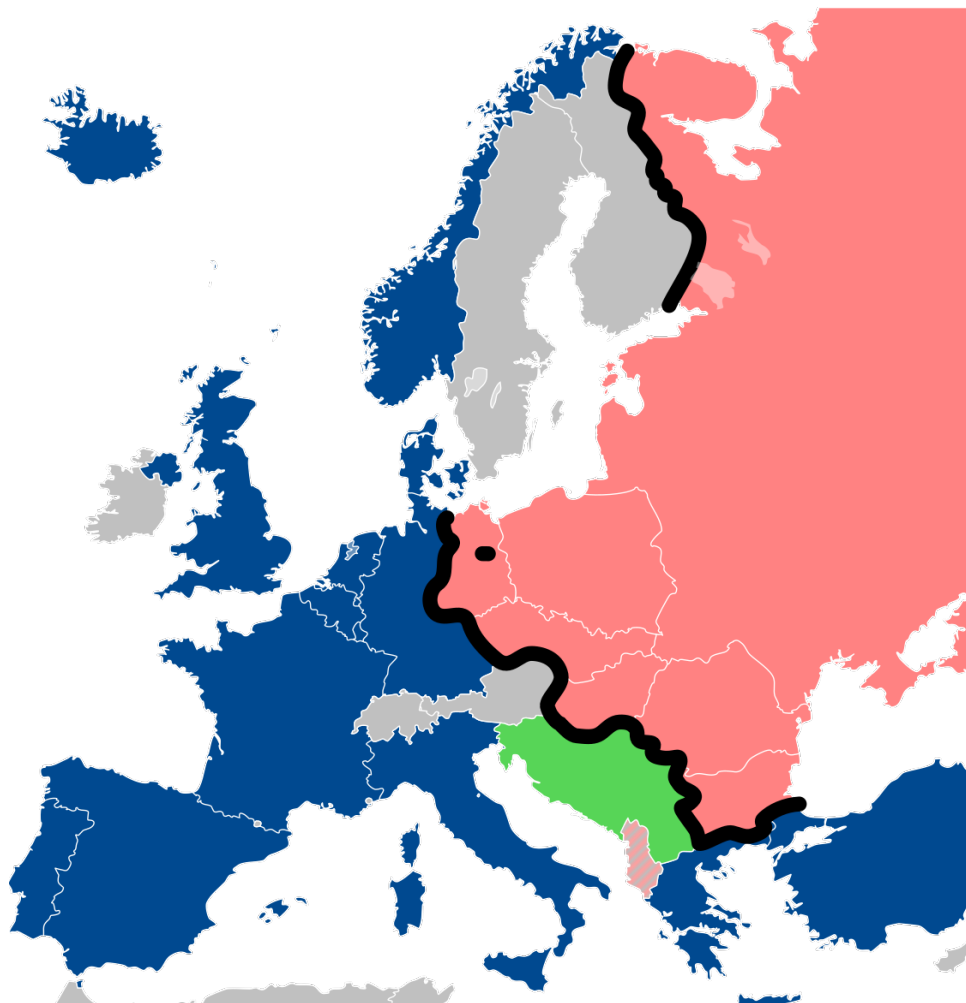
Det kalla kriget präglade Sveriges politik, försvar och vardagsliv, det var något som var ständigt närvarande. Men för de flesta människor som levde i Sverige under det kalla kriget så var det inte särskilt märkvärdigt, det tillhörde helt enkelt vardagen att höra det vrålande dundret av svenska jaktflygplan som övade på F 4.

Antalet soldater skiljer sig även markant från idag, trots att antalet värnpliktiga i 2025 ökat jämfört med tidigare år bleknar det i jämförelse med siffrorna från 1975. Kom även ihåg att siffrorna från 1975 enbart inkluderar män, det är först i 1989 som samtliga befattningar inom försvaret öppnas upp för kvinnor.

1975 = 52 295 värnpliktiga

2025 = 8 300 värnpliktiga

Under 1970-talet börjar däremot relationerna mellan USA och Sovjetunionen att sakta luckras upp. Helsingforskonferensen 1 augusti 1975 markerade en tydlig fortsättning på en avspänningspolitik mellan de två supermakterna, men idén om ett tredje världskrig eller ett atomkrig var fortfarande reell under sommaren 1975.

Vietnamkriget

Trots att det kalla kriget var just kallt, nämligen att det inte uppstod en ”het” konflikt mellan de två supermakterna USA och Sovjetunionen så präglades denna period av en särskild konflikt som kom att symbolisera det kalla kriget, nämligen Vietnamkriget.

Vietnam hade under många år varit en fransk koloni som då hette Franska Indokina. Strax efter andra världskriget valde Frankrike att behålla sina koloniala territorier, vilket resulterade i att stora delar av den vietnamesiska befolkningen gjorde uppror mot fransmännen. I 1954 blev Vietnam självständigt från Frankrike, men landet delades på mitten, det kommunistiska Nordvietnam, eller FNL som det ofta benämndes som fick stöttning av Sovjetunionen och Kina. Sydvietnam som på pappret kallade sig själva en demokrati backades av USA och dess allierade

Sovjetunionen stöttade Nordvietnam med önskan att det skulle resultera i att närliggande asiatiska länder skulle välja ett kommunistiskt styre, medan USA stöttade Sydvietnam för att det skulle motverka kommunismens spridning i Sydostasien. Mellan 1955 och 1975 är Nord och Sydvietnam i öppet krig med varandra och USA väljer att skicka in fler och fler soldater under 1960-talet. I 1969 befinner det sig ungefär 550 000 amerikanska soldater i Vietnam, och under hela kriget tjänstgör 2,7 miljoner amerikaner i Vietnam. Detta kom att ha oerhörda konsekvenser på världspolitiken, inte minst i Sverige.

I Sverige följdes kriget intensivt genom nyhetsrapportering, debatt och inom populärkulturen. Många svenska engagerade sig i solidaritetsrörelser så som De förenade FNL-grupperna och protesterade mot USA:s militära insatser. Demonstrationer mot kriget var vanliga, särskilt bland ungdomar och studenter, och Vietnam blev en symbol för kampen mot imperialism och för fred för många svenskar.

¹ By © Sémhur / Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4140215>

Politisk aktivism i Sverige

Den svenska regeringen under Olof Palme tog tydligt ställning mot USA:s bombningar, vilket skapade diplomatiska spänningar mellan Sverige och USA. I 1969 var Sverige det första västliga landet som gjorde ett diplomatiskt erkännande av Nordvietnam.

När kriget avslutades i april 1975 med Nordvietnams seger över de mäktiga västliga makterna så markerade det ett stort nederlag för USA och en psykologisk seger för kommunistblocket. Vietnamkriget är alltså precis avslutat bara några månader innan sommaren 1975, och är därmed färskt i minnet för de flesta. Sympatisörer till FNL firade glatt på svenska gator efter att Nordvietnam hade segrat den 30:e april.

Det uppskattas att ungefär 2,5 miljoner människor dog under kriget, inklusive civila. Lasse och Lena talar gärna om Vietnamkriget och är glada över att det precis tagit slut. *Vad tror du att din rollkaraktär tänker kring det här? Försök resonera fram argument som din karaktär skulle kunna föra!*

Den sexuella revolutionen

Den sexuella revolutionen hade sitt genomslag redan under 1960-talet, men pågår även under 1970-talet. Resultatet av detta var att själva synen på sexualitet förändrades från grunden. Det var en tid då traditionella normer utmanades och frågor om frihet, jämställdhet och kroppslig autonomi hamnade i centrum. Allt fler kvinnor förflyttade sig från sina traditionella kvinnoroller i hemmet till arbetsmarknaden, främst i offentlig sektor. Det var feministrörelsen i organiserad form som exempelvis Grupp 8 som var de mest pådrivande aktörerna, och som krävde förändring. Det var under den här tiden som preventivmedel som p-piller blev alltmer tillgängliga, och sexualundervisningen i skolorna blev mer omfattande, öppnare och mindre kliniska än tidigare. I 1975 trädde den nya abortlagen i kraft, vilket gav kvinnor rätt att själva besluta om

abort fram till vecka 18, en stor succé för många svenska kvinnor.

Alla dessa förändringar sker tämligen snabbt, tjugo år tidigare hade det varit otänkbart att diskutera sådana här frågor öppet. Trots att denna progressiva syn på sex och samlevnad lagt grunden för vår nutida syn på ämnet så går det ändå att påstå att många människor i Sverige 1975 hade en *mer* liberal syn på sex än vad vi har idag. För Lasse och Lena är den sexuella revolutionen en kärnfråga.

Kärnkraft

År 1975 stod kärnkraften i centrum för en av de mest intensiva samhällsdebatterna i modern svensk historia. Sveriges första kommersiella kärnkraftsreaktor togs i drift 1972, och nästkommande år kom flera reaktorer att byggas, bland annat de nybyggda reaktorerna Ringhals och Barsebäck. Enligt riksdagens prognos år 1972 kommer totalt 24 kärnkraftsaggregat behövas vid år 1990. Beslutet att använda sig av kärnkraft motiverades av behovet för en stabil energiförsörjning i en tid då oljekrisen skakade världen 1973 och gjort tillgången till fossila bränslen osäkra och dyra. Kärnkraften sågs som en framtidslösning som var ren, effektiv och nationellt kontrollerad.

Samtidigt som beslut fattades att bygga ut kärnkraften så växte missnöjet och motståndet emot den. Miljörelsen som hade börjat organisera sig under sent 1960-tal varnade för riskerna med radioaktivt avfall och eventuella kärnkraftsolyckor. Kritiker menade att kärnkraften var en farlig väg som band Sverige till en teknologisk utveckling som innebar stora säkerhetsproblem. Debatten blev snabbt politiserad och engagerade både forskare, politiker och den svenska allmänheten. De allra flesta politiska partier stödde utbyggandet av kärnkraften, men Centerpartiet kom att profilera sig som kärnkraftsmotståndare, och gick senare till val 1976 med löftet att stoppa utbyggnaden. Broschyrer, insändare och demonstrationer blev vanliga inslag i samhällsbilden. Den intensiva debatten lade grunden för den folkomröstning som skulle komma år 1980, vilket gäster ofta kan referera till.

Lasse och Lena i Gröna Vågen-torpet engagerar sig väldigt mycket i frågan kring kärnkraft, eller atomkraft som var den vanligare benämningen under den här tiden. Demonstrationer mot atomkraften anordnas ibland av Lasse och Lena där slagord som *"Vad ska väck? Barsebäck! Vad ska in? Sol och vind!"* samt *"Atomkraft, nej tack!"* rungar över Jamtli med hjälp av en megafon. Gäster kan gärna involveras i dessa demonstrationer. Sven-Olof ställer sig positiv till kärnkraften och kan ibland hamna i intensiva diskussioner med Lasse och Lena medan Birgitta står lite mitt emellan och kan se fördelar och nackdelar hos bägge parter.

Världen 1975

- Socialdemokraten Olof Palme är statsminister i Sverige 1975. I USA är Gerald Ford president efter Watergateskandalen året innan tvingat Richard Nixon att avgå. Leonid Brezjnev är Sovjetunionens ledare.
- Den spanske fascistiske diktatorn Francisco Franco styr Spanien. Resor till Spanien bojkottas av Lasse & Lena. Den grekiska militärjuntan ersattes av en demokratisk republik i 1974, möjligtvis är Grekland ett rimligare resmål.
- Rymdkapplöpningen mellan USA och Sovjetunionen pågick stadigt under 1960-talet, och i 1969 lyckas NASA sätta den första människan på månen. Intresset för yttre rymden växte globalt under denna period, dokumentärer på TV såväl som på radio var mycket populära. Man kan säga att rymdkapplöpningen fick sitt slut den här sommaren, närmare bestämt den 15 juli 1975 när USA och Sovjetunionen lyckades med en gemensam och bemannad dockning mellan det amerikanska rymdfartyget Apollo och den sovjetiska modulen Soyuz. Samarbetet mellan de två supermakterna sågs av många att representera en framtid med en varmare diplomatisk relation mellan USA och Sovjetunionen.
- I 1973 upplever världen en stor energikris när OAPEC-länderna (*Organization of Arab Petroleum Exporting Countries*) införde förbud att exportera olja till länder som stödde Israel under Yom Kippur-kriget. Effekten blev dramatiska höjningar av oljepriserna, en fyrdubbling på kort tid vilket slog hårt mot industri och transportsektorerna. I Sverige ledde oljekrisen till kraftigt ökade bensinpriser för privatpersoner och i januari 1974 ransonerades bensinen, det fanns alltså en gräns för hur mycket bensin varje invånare kunde köpa. Ransoneringen pågick dock enbart i tre veckor. Oljekrisen ledde dock till diskussioner kring energisparande och alternativa energikällor så som exempelvis kärnkraft eller vindkraft började florerat. Under 1975 pågår en energisparkampanj för att informera det svenska folket om praktiska tips för att sänka sin energiförbrukning. Ett specialnummer av tidningen Råd och Rön fokuserade på energiförbrukning och över en miljon exemplar gick ut till svenska skolor.
- Ett ämne som är i hetluften i Sverige under sommaren 1975 är besprutningsmedlet Hormoslyr. Ämnet används av Trafikverket för att hålla järnvägsvallarna rena från sly och växtlighet som skulle kunna störa tågtrafiken. Hormoslyr visar sig dock ha samma verksamma ämne som miljögiftet Agent Orange som användes av den amerikanska militären i Vietnamkriget. I bland annat Jämtland protesteras det genom att demonstranter kedjar fast sig till banvallarna, samtidigt som flera skogsbruksarbetare talade för användandet av Hormoslyr då det underlättade skogsröjning. Hormoslyr förbjuds i Sverige 1977.

Historiska fällor:

- Pizza är nytt i Östersund under 1970-talet. Om du spelar Ulf/Monica så har du högst troligt ätit pizza i Stockholm flera gånger. Kebaben kommer däremot till Sverige under 1980-talet, så det har du inte ätit. Hamburgare har funnits i Sverige sedan 1956, Sveriges första McDonalds öppnar i Stockholm 1973. I Norrland var de vanligare snabbmatsalternativen varmkorv och parisare.
- Flygande Jacob är en maträtt som många förknippar med 1970-talet, men faktum är att ett recept på rätten dyker först upp 1976, det är alltså något vi inte hört talas om i Villan!
- TV-apparaten i gillestugan är faktiskt en sprillans ny färg-TV, men i 1975 fanns det bara två kanaler tillgängliga, och TV-sändningarna började runt 17-tiden. Det fanns alltså ingen TV att titta på under dagtid. Ulf/Monica kan tycka det är urtrist att det inte finns någon TV-apparat i torpet.
- Star Wars, eller Stjärnornas Krig har inte premiär förrän 1977.
- Punkrörelsen slog igenom först runt 1977–1978, så varken Micke eller Lotta har upptäckt punkmusik än.
- Storsjöyran startade faktiskt redan 1963, men upphörde i 1973 för att sedan få en nystart i 1983. Det finns tyvärr ingen Storsjöyra att se fram emot sommaren 1975, men Storsjöcupen börjar växa sig stor 1975!